

Ammatillisen koulutuksen mielikuvatutkimus 2018

Keskeiset tulokset



Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Tutkimuksen tavoite ja toteutus

- Tutkimuksen on tehnyt IROResearch Oy opetus- ja kulttuuriministeriön ja Skills Finland ry:n toimeksiannosta loka-joulukuussa 2018.
- Tutkimus on jatkoa vuosina 2007, 2010, 2013 ja 2016 toteutetuille tutkimuksille.
- Tutkimuksen tavoitteena oli **selvittää ammatillisen koulutuksen mielikuvaa ja eri kohderyhmien käsityksiä, mielipiteitä ja kokemuksia ammatillisesta koulutuksesta.**
- Tutkimus sisälsi sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen osion.
- Kvantitatiivisen osan tiedot kerättiin puhelinhaastattelulla.
- Haastateltavana olivat
 - peruskoulun 9.luokkalaiset nuoret (300)
 - heidän vanhempansa (150)
 - peruskoulun oppilaanohjaajat (100)
 - ammatillisessa koulutuksessa tai lukiossa toista vuotta opiskelevat nuoret (600)
 - ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat aikuiset (100)
 - henkilöstöasioiden päättäjät yli viiden hengen yrityksissä (100).
- Kvalitatiivisen osan tiedot kerättiin 52 henkilökohtaisella haastattelulla Helsingin, Turun, Mikkelin ja Oulun seuduilla.

Ammatillisen koulutuksen mielikuva on pääsääntöisesti myönteinen

- Ammatillisen koulutuksen mielikuva oli pääsääntöisesti myönteinen kaikissa tutkimuksen kohderyhmissä.
- Ammatillinen koulutus
 - antaa perustaidot ja -tiedot eri ammatteihin ja työelämään
 - antaa muodolliset jatko-opintomahdollisuudet
 - on käytännönläheistä, hyödyllistä, monipuolista ja joustavaa
 - sopii niille, jotka tietävät mitä haluavat opiskella/tehdä työelämässä
 - sopii niille, jotka kokevat konkreettista tekemistä sisältävän opiskelun itselleen sopivaksi tavaksi oppia.
- Opiskelijan näkökulmasta tärkeimmät tekijät koulutuksen onnistumisessa ovat löytää itseä kiinnostava ala/ammatti ja päästä opiskelemaan juuri sitä.
- Myönteisin mielikuva ammatillisesta koulutuksesta on ammatillisessa koulutuksessa (toista vuotta) opiskelevilla nuorilla.
 - Suurin osa heistä on haluamassaan opiskelupaikassa.
 - Opiskelu on vastannut toiveita ja odotuksia (koetaan rennommaksi ja vapaammaksi kuin peruskoulussa tai lukiossa).
 - Paljon työpaikalla oppimista sisältävän opiskelun katsotaan valmistavan hyvin ammattiin.

Ammatillinen koulutus vs. muut päävaihtoehdot

Peruskoulun jälkeiset koulutus-vaihtoehdot	Mitä saadaan	Lähtökohtaiset edellytykset	Opiskelu	Kenelle sopii	Sosiaalinen haluttavuus
Ammatillinen koulutus	<ul style="list-style-type: none"> • Ammattipätevyys, konkreettiset valmiudet, tiedot ja taidot toimia ammatissa ja työllistyä • Muodolliset jatko-opintomahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Selkeä näkemys ammatista/alasta, joka kiinnostaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Rennompaa ja paineettomampaa kuin lukiossa, vähemmän kokeita ja kirjoja • Käytännönläheistä, paljon työpaikalla oppimista, mikä valmistaa työelämään 	<ul style="list-style-type: none"> • Käytännönläheisille käsillä tekijöille • Tekemällä oppijoille, joita lukeminen ei kiinnosta 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalinen status itse koulutuksella/ tutkinnolla matala • Tarjolla olevan osaamisen kautta saavutettavissa hyvä asema
Lukio	<ul style="list-style-type: none"> • Erinomaiset jatko-opintovalmiudet • Kansainväliset valmiudet • Yleissivistys • Lisäaikaa ammatinvalintaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Riittävän hyvä lukuaineiden keskiarvo 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkisesti vaativaa, paineet ja stressi huolettavat 	<ul style="list-style-type: none"> • Lukijoille ja kirjoittajille • Niille, joilla selkeä tavoite korkeakoulutuksesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Selkein ja vahvin instituutio, siksi usein ensisijainen • Elintason, arvostuksen ja hyvän yhteiskunta-aseman perusta
Kaksoistutkinto	<ul style="list-style-type: none"> • Ammattipätevyys • Erinomaiset jatko-opintovalmiudet • Yleissivistys 	<ul style="list-style-type: none"> • Riittävän hyvä lukuaineiden keskiarvo • Selkeä näkemys ammatista/alasta, joka kiinnostaa 	<ul style="list-style-type: none"> • Työläs ja vaativa varsinkin, jos tehdään ”eri taloissa” • Paikallisia eroja käytännön mahdollisuuksissa ja toteutuksessa 	<ul style="list-style-type: none"> • Käsillä tekemiseen taipuvaisille, hyvä opiskelutekniikka, vahva motivaatio, oman ajankäytön hallinta • Niille, joilla ajatus jatkaa korkeakouluun 	<ul style="list-style-type: none"> • Yo-tutkinnon sosiaalinen status vahva • Lukion aloittaminen voi olla kompromissi kodin suuntaan

Ammatillinen koulutus ei yllä lukion arvostukseen

- Työnantajat arvostavat ammatillista koulutusta, mutta valmistuvissa todetaan olevan suuriakin yksilöllisiä eroja osaamisessa, itseohjautuvuudessa ja työelämän perustaitojen hallinnassa samoin oppimis- ja sitä kautta jatko-opiskeluvalmiuksissa.
- Korkeaa koulutusta pidetään elintason, arvostuksen ja hyvän yhteiskuntaluokan perustana. Opojen mukaan asenne korostuu maahanmuuttajaperheissä.
- Tästä syystä lukiota pidetään selvästi enemmän **erittäin arvostettuna** koulutusvaihtoehtona kaikissa kohderyhmissä.
- Peruskoulun 9.-luokkalaisista 44 % pitää lukiota ja 7 % ammatillista koulutusta **erittäin arvostettuna** koulutusvaihtoehtona.

Ammatillista koulutusta tarvitaan, mutta sen on pysyttävä mukana yhteiskunnan ja työelämän kehityksessä

- Ammatillisen koulutuksen tulevaisuus nähdään pääasiassa valoisana kaikissa kohderyhmissä.
- Ammatillisen koulutuksen saaneita käytännön töiden osaajia tarvitaan aina.
- Tulevaisuudessakaan ”Suomi ei pyöri pelkillä maistereilla”.
- Koulutuksen pitäisi mukautua työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin käytännönläheisesti ja joustavasti.
- Ammatillisen koulutuksen painopisteen tulisi olla siinä, mikä on tarpeiden kannalta tärkeintä.
- Ammatillisen koulutuksen resurssien riittävyys aiheuttaa huolta, samoin koulutuksen laatu.
- Ammatillisen koulutuksen opiskelijat ovat hyvin moninainen ryhmä. Erilaisten opiskelijoiden opiskelumotivaatiosta huolehtiminen ja mukana pitäminen huolestuttavat.

Samanlaiset toiveet nousevat esiin kaikissa kohderyhmissä

- **Opetuksen määrä ja laatu**
 - Riittävästi lähiopetusta, opiskelijoiden yksilöllinen ohjaus ja tuki sekä oppilaitoksessa että työpaikoilla
 - Oppilaitosten ja yritysten välisen systemaattisen, pitkäjänteisen ja konkreettisen yhteistyön lisääminen: käytännön hankkeet
 - Säännölliset ja täydet opiskelu-/työpäivät ja tätä kautta mahdollisesti opintojen tiivistäminen/lyhentäminen
- **Opiskelijoiden sitouttaminen oppilaitokseensa ja toisiinsa**
(yhteenkuuluvuus/ryhmähenki)
- **Ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja haluttavuuden parantaminen**
 - Nuorten puhuttelu yksilöinä - ei haluta ”amikseen” vaan ”seurataan omaa unelmaa”
 - Oppilaitosten profiloiminen ja brändäys, esim. Mikkelin metsäala, Helsingissä Perho ja Business College Helsinki
- **Tavoitteellisuuden ja vaatimustason nostaminen valmistuvien osaamisen varmistamiseksi ja koulutuksen arvostuksen lisäämiseksi** (esim. pääsy- tai soveltuvuuskokeet tietyillä aloilla)

Opiskeleminen on tärkeää, ja opinnoissa halutaan menestystä

- Yleinen motivaatio opiskella on hyvä, sillä opinnot nähdään kaikissa opiskelijaryhmissä välttämättömiksi, jotta voi päästä työelämään.
- Peruskoulun 9.-luokkalaisilla, ammatillisessa koulutuksessa olevilla nuorilla ja aikuisopiskelijoilla on kaikilla samat kaksi väittämää, joista he ovat eniten samaa mieltä:
 - Opiskelu on tärkeää työelämässä pärjäämisen kannalta.
 - Minulle on tärkeää menestystä opinnoissani hyvin.
- Opiskelu on kiinnostavaa- ja Opiskelu on mukavaa -väittämässä on sen sijaan melko selvät erot näiden kohderyhmien välillä.
 - Peruskoulun 9.-luokkalaiset pitivät nykyistä opiskeluaan muita vähemmän kiinnostavana ja mukavana.
 - Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien nuorten mielestä opiskelun kiinnostavuus ja mukavuus paranevat.
 - Aikuisopiskelijat pitävät opiskelua kiinnostavampana ja mukavampana kuin muut. He ovat tyytyväisiä ja motivoituneita ja tekisivät saman valinnan uudestaan.

Kiinnostavan alan löytyminen on tärkein ammatillisen koulutuksen valintaan vaikuttava tekijä

- Koulutusvaihtoehtoja harkittaessa oma persoona, taipumukset ja motivaatiot sekä tapa oppia ovat keskeisiä lähtökohtia.
- Valintoja raamittaa nuorilla se, mihin keskiarvo riittää, aikuisilla myös opintojen rahoitusmahdollisuudet.
- Kiinnostavan alan löytymisellä on erittäin suuri merkitys henkilön opintojen sujumisessa ja myöhemmin menestymisessä työelämässä.
- Lukiolla on melko selvä etumatka kiinnostavuudessa, kun tarkastellaan 9.-luokkalaisten ja heidän vanhempiansa mielipiteitä. Lukio on helppo ja ilmeinen valinta, kun keskiarvo riittää.
- Käytännössä vain vahva näkemys kiinnostavasta alasta voi ajaa lukion ohi.

Ammatillisen koulutuksen ajureissa ja esteissä ei näytä olevan merkittäviä muutoksia



Ammatillisesta koulutuksesta viestittäessä osallistavat kanavat toimivat parhaiten

- Valtaosa (noin 85 %) peruskoulun 9.-luokkalaisista ja heidän vanhemmistaan kokee saaneensa riittävästi tietoa ammatillisesta koulutuksesta.
- Oppilaanohjaajan ja muiden opettajien rooli koulussa on merkittävä. Henkilökohtainen tutustuminen oppilaisiin ja ohjaus yksilöllisten toiveiden ja taipumusten perusteella on nuorille keskeistä.
- Lisäksi nuoret saavat tietoa ammasteista ja koulutuksesta kavereilta, sisaruksilta, vanhemmilta ja muulta lähipiiriltä.
- Vaihtoehtojen esittely tulisi tehdä pikemmin näyttäen ja kertoen kuin itse lukemalla.
- Parasta on, kun opiskelusta ja ammasteista kerrotaan nuorten kautta, nykyisten opiskelijoiden suulla. Näin saadaan esiin relevantit näkökulmat ja kannustetaan myös kysymään.
- Kanavista tutustumiskäynnit ammatillisiin oppilaitoksiin, opiskelukokeilut, ammatillista tutkintoa suorittavien opiskelijoiden tapaamiset sekä paikallisten yritysten vierailut kouluissa toimivat hyvin.

Millaista tietoa ammatillisesta koulutuksesta peruskoululaiset (ja heidän vanhempansa) ovat kaivanneet?

- Mitä opiskeluvaihtoehtoja on tarjolla?
- Mitä ammatillisia oppilaitoksia on tarjolla?
- Mitä asioita ja miten opiskellaan (itseä kiinnostavissa vaihtoehtoisissa)?
- Millaisia opiskelupäivät ovat?
- Kuinka paljon on käytäntöä/työpaikalla opiskelua, kuinka paljon teoriaa?
- Millaista työ eri ammattiteissa on (itseä kiinnostavissa vaihtoehtoisissa)?